

Szerkesztőség

Arad, Acsev-palota

Kiadóhivatal:

Bulv. Regula Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat)

Sürgönycím: Közlöny, Arad.

Telefonszám

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egész évre ... .. 432 Lel.
Fél évre ... .. 216 Lel.
Negyed évre ... .. 108 Lel.
Havonta ... .. 36 Lel.

Hirdetések díjazás szerint
vétetnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

Az istenek szomjaznak.

Párisi lapjelentések szerint érdekes premiert hoz az Odeon: dramatizált formában színpadra viszi Anatole France vérszegény mese-szövevényét, de gazdag és éles háttér-festésű regényét a nagy francia forradalomról. A regény címe magyar fordításban: *Az istenek szomjaznak*.

A francia forradalom képét átszínezté a francia köztudatban Anatole Francenak ez a regénye, mely ugyan nem jutott el rövid idő alatt 675.000 példányig, mint Louis Hémon egyszerű, nyugodt Kanadai parasztörténete, a Marie Chapdelaine, de azért a francia kultúra nagy vonásai közé számít az, hogy Anatole France elhanyagolt regényei tartanak másfél-százézer példányszám körül: és népszerű regényei könnyen teszik meg a harmadik százezer utjának állomásait. És ma, amikor aktuálisá vált újból az aktualitás nélkül is eleven „Az istenek szomjaznak”, akaratlanul is fölvetődik egy ötlet, amely talán sérti a művészi alkotás nagy és szent autonómiáját, de az emberiség jövőjének és Európa megmentésének nagy és szent érdekében gyökerezik. Anatole France-

nak ez a regénye föltárta és megvilágította a francia forradalom egyoldalúságait, elfogultságait, korlátoltságait, az emberi gyöngeségek bünökké növekedését, a vérforrások fakadásának okait... És Anatole France megoldott egy nagyobb, vagy legalább is komplikáltabb és szélesebb feladatot is, amikor a „Pingvinek szigete” fejezeteiben az apostolok s szentek korától a XXI. századig vezette el Európa történetét, közbül olyan képet festve a Dreyfus-ügy éveiről és a háboru előestéjének Franciaországáról, hogy ezek a képek pedagógiai hatásuk által talán még értékesebbek, mint művészi kompozíciójuknál fogva. Akiket nem tudnának meggyőzni és elérni sem tudnának történeti vagy társadalomtudományi analizisek, azok is sokat tanulnak az olyan konkrét szemléltetésből, amilyenben Anatole France tárja föl a nagy történeti események rugóit és következményeit... És mi volna akkor, ha Anatole France a mai Franciaországot és a mai Európát venné tollára, mi volna akkor, ha Anatole France szelid mosollyal és éles vonalakkal feltárná egy — regényben azokat a faláciákat, amelyek zátonyra sodorták az európai szá-

razíöldet. Soha még érdekesebb háttér nem kínálkozott Anatole Francenak egy regény számára és soha nem lehetett többet használni egy regénnyel a jó ügy politikusaiknak, mint amennyit használhatna pályájának fényes lezárásául most az ilyen téma feldolgozásával Anatole France, aki ugyan egy hónap előtt hagyta maga mögött hetvenkilencedik esztendejét. De azért még — politizál.

Anatole France a politikában emlékeztet kissé arra a csillagászra, aki a Pingvinek szigetének egyik fejezetében a kis vendéglőben ebédelve, véletlenül fedezte fel a Dreyfus-ügyet és cserbenhagyva a szép csillagos éjszakákat, elindul harcolni a nappali sötétség ellen, gyámoltalanul mozogva a számára szokatlan világban... — Anatole France kirándulásai a politika porondjára idáig nem sokat használtak a francia politikának. Anatole France a politika küzdőterén olyan, mint a Mars-lakó a földön, összeroppan a földi légkör számára tulontul súlyos atmoszférikus nyomása alatt és csak tehetetlenül tud vánszorogni. De ha Anatole France a művészet eszközeivel és a művészet keretel között hirdetné felfogását Franciaor-

szág és Európa mai politikájáról, akkor egyszerre hatalommá növekednék, olyan hatalommá, amely lelkeket formál át és a jobb meggyőződésre ébredés vetésének magvaival szánt be széles területeket. Nem szabad lekicsinyelni azt a szerepet, amely Wels regényének jutott az angol közvélemény nagy átforgalmazásában és az irodalom nagy politikai küldetését Franciaországban ma senki sem képviselhetné teljesebb hatással, mint Anatole France.

Ki nyerte meg a háborút?

(Egy francia újságíró szenzációs könyve.)

(Az Aradi Közlöny párisi levelezőjétől.) „Plutarek hazudott!” Ez a címe a Jean de Pierrefeu szenzációs könyvének, amely a közvéleményben egyre növekvő hullámokat ver és már politikai gyűlöletre alkalmas szolgáltatott. Pierrefeu a háboru alatt a hivatalos vezérkar jelentések szerkesztője volt és ebben a könyvben nemcsak kritikát mond a hadvezetésről, hanem azt a kérdést is fölveti, hogy a győztes tábornokok dicsőségéről mi az igaz és mi a valódi érdem? Képzeltető az érdekelt tábornokok és egyáltalán a sovén publikum elképedő megbotránkozása a könyv ama végső következtetésén, hogy a modern Plutarch hazudik, ha Focht, vagy Ludendorffot olyan hadvezérnek akarja feltüntetni, kik Hannibal, Cézár vagy Napoleon módjára, szuverénül vezették a seregeket és fensőbbes értelmükkel győztek. — Ludendorff és a többi német tá-

bornok lekicsinylésén tapsolt volna a francia, de saját hőseinek megkritizálását nem bírta el a hiúsága.

Pierrefeut nem személyes motívumok vezették. Művét úgy lehet tekinteni, mint egészséges reakciót a háboru utáni korszak elfogult történetírásával szemben, a mely szétfoszlatja a diadalmaskodó katonai tudomány legendáját és beledőf azoknak a tekintélybe, akik azt hiszik, hogy elő kell készíteniök a jövő háboruját. A nacionalista jobbpárt szemére veti a szerzőnek, hogy könyvével Franciaország katonai presztizsét szállítja le, a baloldali pártok ellenben gratulálnak neki, hogy a bálványokat széttörte és a külföldnek megmutatja Franciaország igazi arcát.

Pierrefeu jelszóul azt írta könyve elé: „A nagy emberek iránt való hálátlanság az erős népek tulajdonsága” és utal az antik néma példájára. A mai hivatalos történetírók szerinte kötelességüknek tartják félretenni a kritikát és fenn tartás nélkül dicsőíteni Franciaországot a külföld előtt. Nekik egy-

vezérkari jelentés abszolút megbízható okmány, mert megfelelnek, hogy olyan speciálistáktól ered, akikben megvannak a hivatásbeli gyöngeségek és a testületi szellem. Egy hadvezetőség a maga koncepcióit mindig a legjobb világításban iparkodik állítani, saját tévedéseit leplezi és a véletlen részt az eredményben minimálisnak tünteti föl. Pierrefeu nem akarja, hogy a világháborúról az utókor az igazság helyett legendát kapjon. Nyíltan megírja, hogy a stratégiának egyetlen háboruban sem volt olyan szerepe, mint a most lefolyt világküzdelemben. — Valóságos guny a hiábavaló kísérletezések véres sorozatát, amelyekkel katonai döntést akartak elérni, a katonai tankönyvekben zseniális hadvezetők céltudatos operációként tárgyalni. Körülkárólast manőverekre az egész háboru alatt nem lehetett gondolni, a centrum áttörése pedig — ami második föltétele a stratégiának — állandóan megakadt a védelmi eszközök tökéletességén.

— A háboru — írja Pierrefeu —

két barbár horda egymásra rohanása volt, amelyek szabály- és művészet nélkül öldösték egymást. A marnel csata utáni időszakot, a mikor mindkét ellenfél a földre ásta magát, a „katonai művészet flaskójának” mondja. Nyílt ütközet meghozhatta volna a katonai döntést, de erre sem a francia, sem a német vezérkar nem vállalkozott s így a háboru szörnyű katasztrófájává lett két népnek, amelyek egyformán bírt összes anyagi és szellemi erejükkel, a végső kimerültségig küzdöttek. A polgári elem volt az Franciaországban, amely a haza védelmének ügyét kezébe vette, amikor a katonaság tehetlensége bebizonyult. Kimutatja Pierrefeu, hogy a dicsőített marnel győzelem is, ahol a hadseregek még mozgásban voltak, nem Joffre terveinek, hanem szerencsés véletlenek sorozatának eredménye volt. Végül megmondja, hogy a háboru a szám, a felerő döntötte el: a francia nemzet morális és fizikai kitartása addig, míg Amerikát ténylegesen beleavatkozhatott a küzdelembe.

Románia külföldi nagy kölcsöne

(Bratiann Vintila párisi utazása. — Kétmilliárd frank. — Stirbei herceg előkészítő munkája.)

Bucurestiből jelentik: Bratiann Vintila pénzügyminiszter párisi és londoni utazását azzal okolják meg, hogy a jóvátételi bizottságnál Románia érdekét nagyobb mérvű figyelembevételével akarja kieszközölni. Felette fontos kérdés lenne ez — jegyzi meg az *Adeverul*, jóllehet nem sok remény lehet rá, hogy sikert arathasson. E diplomáciai és pénzügyi vállalkozása mellett, érintkezésbe kell lépnie Bratiann Vintilának nagyobb állami kölcsön szerzése végett bizonyos pénzcsoportokkal is. E részben két cél áll előtte, a mint azt a legutóbbi minisztertanácson maga adta elő és a belföldi lebegő adósságok konszolidálása és az ország szélesebbkörű el látása hasznos befektetése. A belföldi lebegő adósságok konszolidálása érdekében két tervezete van Bratiann Vintilának: Amennyiben azok a Banca Nationala birtokában vannak, 20 éven keresztül törleszhető járadékkötvények segítségével akarja konszolidálni; a fennmaradó mintegy három milliárd leit készpénzzel akarja kiegyenlíteni; erre a célra akarná felhasználni a külföldi nagy kölcsön egy részét. A kölcsönnek tehát nagyra kell lennie, mert ebből kell kielégíteni a vasuti hálózat jobb kiépítésére és a vízierőknél villamos erőkre való átváltóztatásához szükséges csatornák stb. elkészítésére. Az ezekre szükséges tőkéket régi terveinek megvalósításával, vagyis a nemzeti és külföldi tőkének az ország természeti kincseibe való közös befektetése által akarja megszerezni. E természeti kincsek között első helyen áll a petroleum. Az állam ma igen nagy petroleum-mezők felett rendelkezik, minthogy az eddigi állami tulajdont tevő területhez az országban levő egész altalaj hozzáveendő, ha t. i. nincsen valamely engedménnyel megterhelve. Ez az altalaj nacionalizálásából következik.

A kérdés maga mindazáltal fellelte nehéz; a fő nehézség az, hogy a külföldi tőketulajdonos bajosan állhat rá tőkéjének olyan vállalatokba való befektetésére, amelyeknek vezetéséből eleve ki van zárva, mivel abban elejétől fogva kisebbségre van kényszerítve. Azt állítják, hogy *Stirbei* B. herceg már előkészítette a tálajt Bratiann Vintila részére. Ha a dolog csakugyan igaz, könnyű kitalálni, miről van szó. *Stirbei*, mint *Stella Romana* igazgatójának elnöke járt Párisban és Londonban. Ismeretes ennek a vállalatnak úgy az angol, mint a francia tagozata. — Pénzügyileg szólva: erős és Bratiann Vintilának jelentős engedményt tett; mivel a Banca Roma-

neasca lombard kölcsönének fizetési határidejét meghosszabbította, azokra a részvényekre vonatkozólag, amelyek a Stelei R. nemzeti tőkéjét alkotják. Ennek a kamatját is leszállították 10 százalékról 5 százalékra. Talán a szélesebbkörű művelet érdekében történtek ezek az engedmények.

Nehezen hihető azonban, hogy a pénzügyminisztert készen várja az egész ügylet és a két milliárd frank kölcsönt egyszerűen csak átveheti. De az sem valószínű, hogy az aranyparitáson tetemesen alatta álló és aranyvalutában visszafizetendő kölcsön megkötésére határozná el magát Bratiann Vintila; valamint az sem képzelhető el könnyen, hogy Franciaország megengedhetné magának két milliárd franknak az országból való kibocsátását, mert ez pénzének jelentékeny értékesését vonná maga után. Tehát mindezek mérlegelése után a román kölcsönt vagy font sterlingekben vagy dollárokból kell megkötni. Alighanem Bratiann Vintila is így gondolkodik. No de mindezekről még messze vagyunk. Meg kell várnunk előbb az utazás eredményét s esetleges sikereit, mondja az *Adeverul*.

A magyar kölcsön jegyzék.

(Kölcsön nélkül nem élhet meg Magyarország.)

Budapestről táviratozzák: A magyar kormány jegyzéket intézett a jóvátételi bizottsághoz a konszolidációs kölcsön ügyében. A jegyzékben kifejti, hogy az a kikötés, hogy a kölcsön egy részét a jóvátétel törlesztésére kell fordítani, teljesen lehetetlenné teszi meghatározott vagy más kölcsöntervek előterjesztését. A külön magyar megbízottak a Londonban és másutt történt érdeklődésükre azt a választ kapták, hogy tárgyalni sem lehet addig, amíg a jóvátételi bizottság legalább elvben fel nem függeszti a zálogjogokat és a népszövetség pénzügyi bizottsága nem szentesíti Magyarország kölcsönét. Így a magyar kormány teljesen el van zárva a londoni és a newyorki pénzpiacoktól és enélkül pedig 550—650 millió aranykoronás kölcsön keresése hiábavaló. A bizottság figyelmét bizonyára elkerülte az, hogy Magyarországnak előbb teljes összegében meg kell fizetnie a segítségkölcsönöket, amelyek megelőznek mindenféle jóvátételi fizetéseket. A bizottság eddigi engedményei tehát gyakorlatilag haszonnal nem járnak. A papírpénzforgalom az áprilisi 88 milliárdról 120-ra ugrott. A külföldi valuta készlet rohamosan fogy. Az államvasutak tartozása eléri a 14 millió svájci frankot. A kormány pedig

képtelen teljesíteni a más államokkal szemben fennálló adósságainak likvidálására kötött megállapodásait. Franciaországnak a fundált adósságok kamata fejében 6 millió frankot kellene fizetnie. A déliavasuti egyezmény 3 millió arany frank fizetését kívánja. Életbevágó kérdés a kölcsön megszerzése és ezért a kormány a jegyzékben kéri a május huszonharmadiki határozat revideálását a közvetlenül fenyegető veszedelem elkerülésére, mert kölcsön nélkül nincsen reménye, hogy megélhessen és a rend fenntartásáért sem felelhet.

Poincaré engedelkeny.

(Uj szervezeti intézkedések a Ruhr vidéken.)

Rómából táviratozzák: a *Corriere d'Italia*nak jelenti Párisból, hogy Poincaré miniszterelnök tegnap Avézano párisi olasz nagykövetnek kifejtette a megszállott Ruhr-tartomány igazgatására tervezett új szervezeti intézkedéseket, amelyeket arra az esetre terveznek, ha a szövetségesek a Ruhr kérdés szabályozásában egyetértenek. Ezek az intézkedések azt célozzák, hogy a megszállást fokozatosan olyan mértékben megszüntetjék, amely mértékben Németország törlesztési adósságait. Teljesen csak akkor szüntetik meg a megszállást, ha Németország mindent megfizetett. A katonai intézkedéseket enyhíthetik, de a zálogjogokról nem mondanak le. A jelenlegi francia-belga igazgatást hajlandók szövetségi közeli igazgatással felváltani és a mostani rendszert a nemzetközi gazdasági igazgatás egyik módjává követni, de biztonsági okokból a stratégiai pontokon továbbra is katonaság maradna.

Párisból táviratozzák: Az angol kormány sürgető jegyzéket küldött, amelyben megsürgeti a jóvátétel és a Ruhr-vidék ügyében a francia kormányhoz intézett jegyzékére a választ kijelentve, hogy csak a Franciaországot érdeklő pontokra vár feleletet, tehát az új belga kormány megalakulása előtt is lehet azokra válaszolni. Az olasz kormány már válaszolt, amelyben kijelenti, hogy mindenben alkalmazkodik az engedelkenyebb angol felfogáshoz. A Petii Parisien mai száma feltűnő helyen közli, hogy Baldwin és Poincaré a legközelebb London közelében találkoznak fognak. Harding, az Unio elnöke kijelentette a jóvátételről, hogy Franciaország jogos igényeinek ugyan ki kell elégülniük, de lehetőségessé kell tenni, hogy Németország megelégedjen kötelezettségeinek.

Sport.

— Unirea—AMTE. barátságos football mérkőzés 24-én, vasárnap délelőtt 10 órakor a Gloria óvártéri sporttelepén. A megerősödött Unirea idej első aradi szereplése elé nagy érdeklődéssel tekint a sportközönség. Előzőleg 8 órakor Hercules—AMTE. II.

Kétszer eladott zongora

(Bűnügyi zárlat egy adás-vétel miatt.)

Érdekes ügyet tárgyalt ma az aradi törvényszéken Mészáros Dániel táblabíró. Codrean Pompeiusné bűnügyi zárlat elrendelését kérte Kiss Lajos aradi lakos zongorájára. A bonyolult ügy előzményei a következők: Özvegy Schwartz Lipótné pecicai lakos leánya zongoráját eladási szándékból ez év március 13-án beszállította Aradra, ahol a König-szállító cég raktárában helyezte el. Az *Aradi Közlönyben* már előzőleg apróhirdetést tett közzé, amelyben felhívta az olvasó közönség figyelmét az eladó Börsendorfer zongorára, amelyet a König-cég raktárában lehetett megtekinteni. A szállító-céggel szemben lakik Codreanné, aki már régebb óta foglalkozott a zongoravétel gondolatával és amikor látta, hogy eladó zongorát szállítanak a raktárba, lefutott lakásából és a jelenlevő Schwartz Lipótnéval megkötötte az üzletet, amely szerint nyomban lefizetett 900 lei előleget. Abban állapodtak meg, hogy a hátralékos összeget március 25-éig kell lefizetni Codreannénak. — Schwartzné örömmel ujságolta el aradi ismerőseinek, hogy milyen hamar eladta a drága hangszert. Ismerősei azonban felvilágosították, hogy Codreanné személyében rossz vevőt talált, mert az nem fog fizetési kötelezettségének pontosan eleget tenni. A felvilágosítás után Schwartzné felkereste dr. Öri ügyvédet, akínél letette a felvett előleg kétszeresét és megbízást adott az ügyvédnek, hogy levélben értesítse erről Codreannét és írja meg, hogy a zongora leánya tulajdona és az nem hajlandó az eladásba beleegyezni. Másnap Kiss Lajos aradi kereskedő személyében újabb vevő jelentkezett, a kinek Schwartzné eladta a zongorát és aki még aznap, március hó 14-én azt lakására is szállította. Codreanné nem volt hajlandó a foglalóképen adott összeg kétszeresét elfogadni, hanem polgári pert indított az eladó Schwartzné ellen és a jóhiszemű vevő, Kiss Lajos zongorájára, bűnügyi zárlat elrendelését kérte. Elsőfokban a vizsgálóbíró elutasította a kérelmet, Mészáros táblabíró pedig holnap hozza meg határozatát.

Művész-estély

a nyári színházban budapesti vendégekkel.

Nirschy Emília primabalerína, Kálmán Oszkár énekművész és Fleischer Antal karnagy, valamennyien a magyar királyi Opera tagjai nyújtották művészetük legjavátcsütörtökön este a színházban szép számban összegyűlt közönségnek. Az estély érdekességét nagyban növelte az a körülmény hogy az aradi műértő publikumak aránylag ritkán van alkalma nemcsak tökéletes és kiforró technikával, de lélekkel is dolgozó táncművésznőt látni olyan kor, amikor a kísérő zenekart az igaz vérbeli nagy muzsikusok min denkellékével rendelkező művész vezti.

Nirschy Emiliáról most megállapítani, hogy „nagy táncművésznő” és mint ilyen a magyar kir. Opra egyik büszkesége, teljesen felesleges, ezt régen tudják róla midazok, akik művészettel csak néreileg is foglalkoznak. Ez alkalommal azonban beigazolta azt is, hogy tánca zenéjének szerzőjéért megérti, célját és törekvéseit átzi a maguk teljességében. Paderewszky híres „Menuett”-je Nirschy Emília táncában a jókedv, a mpsugaras, derűs hangulat il lats csokra volt. Raff „Grand Val se-je csupa szellemes invenció, finman, előkelően csábító „póse”, imonáló technikával felépítve. Bihms „Magyar Tánca”-a tüzes, pizán csárdás „brahmsi” stiusba tartva és végre „nunc veni us ad fortissimum” Grieg: „A hatyu halála” Nirschy táncában fejthetetlen. A nagy drámai színező főlényes tehetségével tárja ehk egy haldokló hatyu kinos vögödését és ösztönszerű ragaszkdását az élethez. Az éjszak költének borongó hangulatát Nirschy mesteri táncában tudjuk csak vóban megérteni. Milyen csodá lisan sokat tud az igazán hiva tt lábainak és karjainak ritmikus mozgásával kifejezni.

Nirschy méltó partnere, sőt, ha szabad így mondanom, művészeté ek kiegészítő része Fleischer Antal, a budapesti Opera karna va. A táncot és éneket kísérő ze nének ő ad színt és életet, egyéni ségének szuggesztív ereje kihát a enészekre és az aradi hiányos enekar egy csapásra megválto ik. Tömören, biztosan hangzik ez a kis orchester, mintha egy hang szér volna és gondolatok, érzések csillannak fel benne. Mindez Fleischer vezénylő pálcájának mű ve. Erkel: „Hunyady” nyitánya Fleischer interpretálásában gyűjtő hatású. Weber „Büvös vadász”-ának előjátéka frappáns sikerhez vezet. Ebben a fiatal genialis kar nagyban Nedbal temperamentu ma Reichwein elmélyedésével egyesül. Mint zongorakísérő a legnagyobbak közé tartozik, biz tos és alkalmazkodó támasza az énekesnek és virtuoz technikája játsza győzi le a kompozíció min den nehézségét. Csütörtöki kísé rete különben külön felemlítést azért is érdemel, mert hihetetlen önmeztagadással játszott egy olyan rémes szerszámon, amelyet zongorának nevezni valósággal el vetemültség. A legkevesebb, amit a közönség a színház vezetőségé től elvárhat, az, hogy egy Fleischer Antal kvalitásával rendelkező pia nistának legalább féligmeddig zon goraszamba menő hangszert bo csásson rendelkezésére.

A művészi együttest Kálmán Oszkár, a budapesti Opera basszista egészítette ki. Ezt a kiváló énekest az aradi közönség a szin padról már a legelőnyösebben ismeri, de hangversenyénekési minőségben most mutatkozott be tulajdonképpen. Kálmán Oszkár organuma a legszebbek és legértéke sebbek közül való. A mélysége bársonyosan lágy, a magassága ércesen csengő. Az egész organum az ideális „egy register” teóriája szerint kiegyenlített. Minden hang ja „elől fekszik”, olaszosan az orrban és homlokcsontokban rezonál anélkül, hogy nazális volna. „Forte”-i diadalmasan farsognak „mezzavoce”-ja az olasz belcanto iskola kitűnő produktuma. A „Hugenották” Marcel és a „Don Juan” Leporello áriáinak művészi elének lése után Loewe: „Odin's Meeres-Ritt” című balladájában a norvég

hatások alatt készült kompozíció minden szépségét igazán mesterien juttatta érvényre, de még tökéletesebbet nyújtott Strauss: „Zueignung”-jában és a „Heimliche „Aufforderung”-ban. E fölötté neliez dalokat oly bravuros lendü lettel adta elő és oly tökéletes szó vegkiejtéssel, hogy a közönség per cekig ünnepelte érte. Külön köszö nettel tartozunk Kálmán Oszkár nak a bemutatott Kodály-dalért, rendkívül érdekes zenei csemege volt. Ezeket a dalokat Kálmán Oszkár kivül, ugy hiszem, alig énekelte még más magyar énekes. Előadásuk a legmagasabb foku muzikalitást és énekkulturát igényli.

Szép és a szó igaz értelmében művészi volt a csütörtöki színház est, örömmel fogunk reá vissza emlékezni.

Bing János.

A Magyarországon élő kisebbségek nyelve.

(Mindenki saját anyanyelvén tárgyalhat a bíróság előtt. — Kisebbségi nyelvű beadványok. — Nyelvi szabadság az iskolákban.)

Budapestről táviratozzák: A kormány egy ma kiadott rendelet tel újból szabályozza a Magyarországon élő nemzeti kisebbségek egyenjogosítását. A kormány ebben a rendeletében a nyelvi kisebbségeknek a trianoni békeszerződés ben vállalt kötelezettségeim tulmenő jogokat biztosít és részletesen szabályozza a kisebbségek nyelvének használatát a közigazgatás ban.

A rendelet szerint a köz ségi közgyűlések jegyző könyvet a hatvannyolcas nemzetiségi törvény rendelkezései szerint vezetendők. Saját községéhez, a miniszteriumokhoz és az önkormányzati hatóságokhoz a nem magyar anyanyelvű állampolgár az anyanyelvén szövege zett beadvánnyal fordul hat. A beadványokra hozott határozatokat a felek a beadvány nyelvén készült hiteles fordítással együtt kapják, ha ebből kívánságukat kifejezik. A hol a lakosság legalább egyötöde ugyanahhoz a kisebbséghez tartozik, a hivatali tisztviselők köte lessek a felekkel anyanyelvükön érintkezni. A járás bíróságok és törvényszé kek előtt szóban és írás ban az anyanyelvüket használhatják a felek,

ha az illető járásbíróság területén legalább egyötödét teszi ki a lakosságnak ugyanaz a nemzeti kisebbség. A rendelet kulturális szakasza a kisebbségek szabad iskolaválasztási jogát biztosítja, ki mondván azt, hogy senki sem kor látozható abban, hogy tanulmá nyait a törvényeknek megfelelő mi lyen fajt és fokozattal jellegű taníté szetben és milyen nyelvűben foly

tassa. A nem magyar nyelvű köz ségi, felekezeti és egyesületi iskoláktól a nyilvánosság jog nem tagadható meg és az állami segélyezés tekintetében is teljesen egyenlőeknek kell lenniük. Ahol az ugyan ahhoz a kisebbséghez tartozó tan kötelesek száma a negyvenet eléri vagy a lakosság többségét teszi, a szülők kívánságára megfelelő szá mu osztályban egészben vagy rész ben tanítási nyelvül alkalmazandó a kisebbségi anyanyelv. A polgári és középiskolákban párhuzamos osztályokban egészben vagy rész ben a tanulók nyelvén történhetik az oktatás. A tudományegyetemen a kisebbségek nyelve és irodalma számára legalább egy tanszék áll itandó fel. A közigazgatási hatóságoknál és bíróságoknál kötelezi a rendelet a tisztviselőket jogi kö vetkezmények terhe alatt a kisebb ségi nyelveknek két éven belül való elsajátítására. A nyelvhasználati szabályok megszegése fegyelmi vétség. A közhivatalokban a kisebb ségi nyelvek ismeretének biztosításáról szóló törvényjavaslatot gróf Bethlen István miniszterelnök a nemzetgyűlés mai ülésén beter jesztette.

Mulatságok.

Parkünnepély és hangverseny. Az „Avram Iancu” szoborbizottság a szobor-alap javára szombaton és vasárnap, június hó 23-án és 24-én reggel 4 óráig tartó nagy népünne pélyeket rendez. Belépti díj szemé lyenként 5 lei. Este fél 10-kor nagy koncert lesz a Kulturpalotában a cluji (kolozsvári) Opera és Nemzeti Szín ház művészeinek közreműködésével. Belépti díj szemé lyenként 20 és 10 lei. A koncertre szóló jegyek érvé nyesek az Eminescu-parkban rendezendő népünnepélyre is. Jegyek előre kaphatók a „Diecezana” könyvkeres kedésben és a koncert estéjén a Kul turpalota pénztáránál.

Hogy áll a leu?

Junius 22-én fizettek 100 lelért: Aradon:

2.73 svájci frankot,
7.94 francia frankot,
16.67 szokolt,
4.800 külföldi magyar koronát,
4.000 tényleges magyar koronát,
5.500 belföldi magyar koronát
66.700 német márkát,
35.000 osztrák kornát.

Párisban 8— frankot
Budapestben 4150-4550 koronát
Bécsben 35500 osztrák koronát
Belgrádban 43.50 dinárt
Berlinben 75800 márkát.
Londonban 1 font 930 lei.

Kevés a bíró Aradon.

(Kettős bírói tanácsok tárgyalnak)

A Monitorul Oficial ma Arad ra érkezett száma közli Florescu igazságügyminiszter új rendeletét a kettős törvényszéki tanácsok bevezetésére vonatkozólag. A ren delet június 21-én lépett életbe és az aradi törvényszék már a hol napi napon két tagu tanáccsal tárgyalja az ügyeket. Az igazságügy miniszter legújabb intézkedésével az igazságszolgáltatás gyorsítását akarja elérni, mert a bíró hiány okozta, hogy az erdélyi törvény székeken nagy restancia halmozódott fel. A kettős tanácsok bevezetésével Aradon is több bíró marad beosztás nélkül, ezekből új tanácsokat alakítanak, amelyek a restanciát fogják feldolgozni. Ér dekes a miniszteri rendeletnek az a része, amely úgy intézkedik, hogyha a tanács két bírója különböz véleményen van, akkor a tárgyalást rövid időre el kell napolni és a legközelebbi tárgyalást három tagu tanáccsal kell megtar tani.

Mégis csempészték

(Az Aradon letogott élelmiszert átvitték a határon.)

Az Aradi Közlöny tegnapi számában megírta, hogy egy timisoarai (temesvári) cég két élelmiszerral megrakott teherautót akart átvinni a határon. A rendőrség feltartóztatta a teherautomó bilokat, amelyeknek vezetői engedélyt mutattak fel, hogy 6000 kiló sonkát átvilietnek a határon. Az autókban, azonban vaj, szalonna és egyéb élelmiszerek is voltak, ezért a rendőrség megakadályozta az áruk exportálását. A rendőrségi vizsgálat megállapította, hogy a cég már egy ízben négy ezer kilogramm élelmiszert átvitt Magyarországra. Engedélye azonban csak sonka kivételére volt.

Ma jelentés érkezett az államrendőrségre, hogy az elengedett két teherautó Oradeamarera (Nagyváradra) ment. Ott átrakták az élelmiszert két másik autóba és a tilalom dacára átvitték Otlakán a határon. A rendőrség megindította a nyomozást.

Gömbös Gyula utóda. Budapesti táviratozzák: Az egységes párt mai értekezletén a Gömbös Gyula lemondásával megüresedett ügyvezető-alelnöki tisztségét Nagy Emil igazságügyminiszterrel töltötték be. A párt alelnökeiül Almássy Lászlót, Pesthy Pált és Plathy Györgyöt választották meg.

Magyar írók amerikai szerencséje

— Amerikai ügynökség összevásárolja a magyar szindarabokat, regényeket és novellákat. —

(Az *Aradi Közlöny* budapesti tudósítójától.) Henry M. Schiffer, a Schiffer és Burrell newyorki színház ügynökség főnöke és alapítója jelenleg Budapesten tartózkodik, hogy szindarabokat, regényeket, novellákat vásároljon magyar szerzőktől. M. Schiffer a következőket mondta:

— Már harmadik hónapja vagyok Magyarországon s egyre örvendetesebben állapítom meg, hogy nem jöttem hiába. Régi meggyőződéseim, hogy a magyar írók a világ minden íróinál külön fantaszták, leleményük meglepő és eredetire töreksenek s ebben látom nagy külföldi sikereik titkát. Amerika speciálisan szereti a fantasztikumot irodalomban s művészetben egyaránt s így a magyar íróknak Amerika lett a leghálásabb talaja. Erkölcsi szempontból a hatás szinte kiszámíthatatlan. De az anyagi siker sem mellékes. Fájdalom, a magyar írók nagyon keveset keresnek idehaza és ki van nekik szolgáltatva egyrészt a kiadók és ügynökök kénye-kedvének, másrészt a most fölcseperedő gazdag közönség zagyva ízlésének. Minél több szindarabot, filmet, regényt tudunk elhelyezni az amerikai piacon, annál jobban függetleníjük a magyar írókat olyan tényezőktől, amelyek a szellem szabad szárnyalását gátolják. Hiszen már egy közepes amerikai siker elegendő ahhoz, hogy a magyar író néhány évig gondtalanul éljen és kedve szerint dolgozhassék.

— A mi cégünk nagy newyorki, chicagói, st. louis-i, buenos-ayresi, londoni stb. színházakkal tart fenn szoros nexusokat. Azok a darabok, amelyeknek előadási jogát megszereztük, angol, francia, spanyol és német fordításban jutnak el a színházakhoz, amelyek a legnagyobb figyelmet fordítják az általunk beküldött szindarabokra. A magyar szerzőkre egészen különös súlyt helyezünk és nem elégszünk meg azzal, hogy a már ismertebb nevű írók darabjait készítjük elő, hanem a Budapesten és a magyarság egyéb fókusaiban dolgozó írókra valóságos fölfedező vadászatot rendezünk. E végből Budapesten önálló képviselőt állítottunk fel, amelynek gondja lesz rá, hogy azokat az írókat is megismertesse velünk, akik a magyar színpadokon eddig bármely oknál fogva nem jutottak szóhoz.

— Én néhány hét múlva ismét Newyorkban leszek. Itt tartózkodásom alatt 72 magyar szindarabot olvastam el; ezek közül 12 darabot kötöttem le. Ugyiszólván minden héten küldöttem Amerikába 1—2 magyar darab német vagy angol fordítású. *Vajda* Ernőnek,

a Magyar Színháznál tíz év óta heverő drámáját, a „Fata Morgana“-t még ebben az esztendőben bemutatja a Theatre Guild Newyorkban. Lekötöttem *Molnár* Jenőnek „A parfüm“ című drámáját és „Rendel 3—5-ig“ című vígjátékát, *Hevesi* Sándor „Hadifogoly“ című drámáját, *Gábor* Andor „Cyk lámen“ című vígjátékát és egy kiválóan értékes szlovenszói magyar írónak, *dr. Müller* Vilmosnak „A király és herceg kisasszony“ című izgatón fantasztikus drámáját. *Hevesi* drámáját igyekszem Párisban is elhelyezni, de főképp Délamerikában, mert spanyol miliumben játsszik; *Gábor* Andor vígjátékával Newyork egyik legnagyobb színésznője foglalkozik, *Müller* Vilmos drámáját a Theatre Guild fogja bemutatni, *Molnár* Jenő vígjátékát a pozsonyi származású *Dietrichstein*-nel, Amerika leghíresebb és leggazdagabb komikusával és személyes társulatával fogjuk alkalmasint előadni.

— De ezzel még korántsem me-

ritettük ki az anyagot. Nekünk minden jó magyar szindarabra, regényre szükségünk van. Olykor elég a vázlat is. Ami nem megfelelő a színpadra, jó a filmre. A film rengeteg hasznot hajt és az írók további munkára buzdítja. Képzéjük csak el, hogy minden tehetséges magyar író egy összegben 1000 dollár előleget kap Amerikából!... Micsoda fölfriessült kedvvel lát hozzá terveinek végrehajtásához! A magam részéről csak gratulálhatok Magyarországnak, hogy mostani nehéz helyzetében olyan színpadi írók vannak, akiket a gazdag és hatalmas Amerika megbecsül, szeret, kegyeibe fogad és bőségesen ellát pénzzel, amelyre fényes szellemükkel rászolgálnak.

Mr. Schiffer, alighogy befejezte közlését, írógéphez ült. Newyorkban hagyott társának kopogott le gyorsan egy levelet, amelyben a legújabb szerződésekről értesíti. A lekötött legújabb szindarabokat gondosan becsomagolja és ajánlott levélként küldi Newyorkba. Nem vihet mindent magával — mondja — mert akkor még 2—3 bőrönddel kellene utaznia.

Apápa a cataniai menekültekért

(Az Etna lávája fokozott gyorsasággal halad. — Érdekességek Európa legnagyobb vulkánjáról.)

Rómából táviratozzák: Az Európa legnagyobb 3300 méter magas vulkánjának kitöréséről szóló jelentésekből kitűnik, hogy olyan nagyarányú katasztrófáról van szó, amilyen az utóbbi száz évben vagy talán még azelőtt sem fordult elő. Az Etna főkráterre régi idő óta vagy teljesen nyugodt vagy csak néha förténik rajta erupció. A hegy oldalait keresztülszövő hasadékokon azonban állandóan törtek elő a lávafolyók és hamutömkelegek, amelyek gyakran 200—400 méter magasságra is fölornyosultak. Körülbelül 900 ilyen mellék kráter található a hatalmas hegy oldalain, amelyet szinte szétszakítottak ezek a repedések. A láva rendszerint igen folyékony és óránként ötven, gyakran 500 méter gyorsasággal is halad a mélységbe az esővíz útakon.

Minthogy a láva és hamutömzök a nedves, forró klímában igen termékeny talajnak bizonyultak, a vulkanikus területet megművelték és benépesítették. Szőlők és szántóföldek váltakoznak gesztenye-, tölgy- és cserfaerdőkkel és közöttük számos major és idillikus falusi udvarház fekszik. Éppen ezért igen tekintélyes az a kár, amelyet minden kitörés okoz. A gyakori katasztrófák sem bírhatták rá az embereket, hogy huzamosabb időre elkerüljék a veszélyeztetett környeket. Emberéletben szerencsére nem sok kár esett, mert a hamuesők jelentéktelenek, a mérges gázok nem játszanak nagy szerepet

és a láva mozgása oly lassu, hogy az emberek idejében elvihetik ingóságait.

Rómából táviratozzák: Az Etna vidékéről érkezett jelentések szerint az elmúlt éjszaka a lávafolyam teljesen elpusztította *Contra da Cazzát*. A láva fokozott gyorsasággal halad. Az éjszaka megeredt az eső, amely egész nap tartott.

Cataniából táviratozzák: A körülírt veszélyes terület 100 négyszögkilométer virágzó föld, amelyen körülbelül ötvénezer ember lakik. A segítőakció megkezdődött az egész országban. A pápa első segélyként 25 ezer lírát bocsájtott rendelkezésre. Milánó városa 50 ezer lírát, a Nemzeti Biztosítótársaság 20 ezer lírát, egy newyorki olasz újság 100 ezer lírát juttatott a segítő alapnak.

Pisából táviratozzák: Tegnap reggel 9 óra 20 perckor gyenge földlökéseket észleltek. Kárról nincsen jelentés.

Rómából táviratozzák: Az Etna még mindig ontja a lávát, de már több községet nem fenyeget veszedelem. *Lingua Glossa* menekültek tekinthető. Hétfő este óta ötvenhét lávafolyam ömlött ki. A menekültek száma körülbelül 60 ezer.

— A város iparhatósági biztosa. Arad város I. kerületi előjárósága, mint iparhatóság, az ipartestület mellé *Popescu* Péter munkaügyi felügyelőt delegálta iparhatósági biztosként.

Uj vállalat.

(„Confident“ magánnyomozó intézet.)

Bucuresti egy eddig még nem létező és nélkülözhetetlen intézménnyel gazdagabb. Értesülsünk szerint ez az intézmény ma gyedüli Nagyromániában, amely a világ városok mintájára és talán annál is jobban szervezve „Confident“ elnevezés alatt kezdi meg a nagyközönség részére sokat nélkülözött és áldásos munkáját. Az intézet főfoglalkozásairól csak röviden fogunk megemlékezni, annál is inkább, mivel az intézetkomolysága ezt így kívánja. Az intézet tehát diszkrét magánnyomozásokkal, magán és kereskedelmi jellegű információk beszerzésével és adásával foglalkozik és mint elnevezése is elárulja, bizalmas megfigyeléseket és utbaigazításokat, valamint minden természetű kizigazgatási és hatósági eljárásokat is vállal és eszközöl.

Üdvözlét Erdély közönségének nevében az új intézetnek, amelynek a külfölddel meglevő összehittetése és az intézet vezetőnek személyében *Vintila Jonesu* urban, aki nemrég vált meg 0 évig derekasan viselt állami köbiztonsági felügyelői állásától, biztosítékát látjuk annak, hogy a nagyközönségnek magán és hivatalos érdekei minden követelménynek megfelelően fognak elintéztetnyerni. Az új intézet egészséges rendszere sok megtakarítást hoz magával mindazoknak, akik ügyes-bajos dolgaikat személyesen voltak kénytelenek Bucurestben elintézni, amennyiben levelel megkeresésekre is bármely nyelven szolgál a kellő felvilágosításokkal. Az új vállalatnak teljes címe: „Confident“ Bucuresti, P. saj Comedia-köz Akadémia-utó sarkán. „C“ lépcső Diszkrét bejrat Cal. Victoriei 42. sz. alatt is.

Irodalom, művészet

* A szinkör műsora. Szombat Zsidónó, Kálmán Oszkár és Nirschy Emilia vendégfelléptével. Vasárnap délután: Iglói diákok. Barics Gyula és Győző Alfréd felléptével. Este: Árendás zsidó. Barics és Győző felléptével. Hétfő: Gretchen. Kedd: Szöktetés a szerályból. Sándor Erzs: és Rácz Imre felléptével.

* Sándor Erzs, akit az aradi közönség napok óta ünnepel Aradon, kedden este Rácz Imrével a Szöktetés a szerályból című nagyhatású Mozart-operában lép fel.

* Nirschy Emilia a Zsidónóben. A magyar Operaház negyvenéves művésze: Kálmán Oszkár lép fel szombaton este a nyári színház Zsidónó előadásán. A Zsidónó előadását s értékét nagyban emeli Nirschy Emilia fellépte, akit csütörtök este ünnepele az aradi közönség. A primaballerina az opera első felvonásának utcai jelenésében s a második felvonásban a király előtt csodálatos új táncokat mutat be.

* Barics, Győző, az aradiak két kedvelt művésze vasárnap délután és este lépnek fel az aradi színházban. Délután a legszebb diákooperettben, az Iglói diákokban, este az Árendás zsidóban lépnek fel.

* Csak felnőttek jelenhetnek meg a nyári színház hétfő esti előadásán. A héten bemutatott ötletes francia vígjáték a Gretchen kerül színre.

Lekerül a nyaralás a műsorról.

(A hűvös időjárás lelohasztotta a nyaralási kedvet. — Nagy bész a balatonvidéki szobaárakban.)

(Az Aradi Közlöny budapesti tudósítójától.) A forró májussal nekilendült nyár nagyon rövid idő alatt kitombolta magát és egy napról másnapra szokatlannul hűvös időjárás jött ránk. Hosszu évek óta nem volt az idejéhez hasonlóan hűvös június hónapunk, tíz nappal az aratás előtt ritkaságszámba megy a felöltő nélkül járkáló ember a pesti utcán. Ez a szokatlann meteorológiai tréfa alapos változást okoz a budapesti családok nyári programjában, az amúgy is hihetetlen mértékben megdrágult nyaralást leveszik a műsorról mert ugyancsak meggondolják, hogy a rengeteg összeget elherdálják csak azért, hogy Budapest helyett Visegrádon, vagy Balatonberényben vacogjanak az őszikabátnak az esti órákban immár elég telen védelmében.

Ez a változás könnyebben elviselhető a nyaralói szándékozó részéről, hiszen a lemondásért kárpótolja az ugyancsak meggondoltan élő embereket az ilyen módon megtakarított pénz. Annál kevesebb csalódást és veszteséget hozott a júniusi hideg ama a többékevésbé lelketlen és lelkiismeretlen emberek számára, akik a pestkörnyéki falvakban és a balatonvidéki üdülőhelyeken mindmáig sem kötötték le kiadó szobáikat. Ezek úgy számítottak, hogy a szobák ára január elejétől június végéig terjedő szobabérlést évad alatt napról-napra növekedik, egyrészt a korona csökkenése miatt, másrészt, mert a kiadószobák száma egyre csökken s a megszorult nyaraló, aki elhanyagolta a nyárlakásról való gondoskodást, egyre nagyobb és nagyobb bérösszeget hajlandó fizetni.

Ezt a spekulációt, amely a háboru utáni időkből már kialakult s üzleti gyakorlattá vált, derékban szakította ketté a június elején bekövetkezett hűvös időjárás. Más esztendőben ilyenkor lóto-futó családapák százai sűrűgtek mindazonokan az üdülőhelyeken, ahol még remény volt arra, hogy családjuk számára elfogadható nyári lakást kaphatnak. Mi sem könnyebb, mint ezekből az elkésett vándorokból a lehető legnagyobb összegeket kicsikarni. Ezt a piócaipart támogatta meg az időjárás elkésett áprilisi szeszélye: a nyárlakások tulajdonosai egyre fokozódó nyugtalansággal látják a szoba keresletnek napról-napra növekvő lanygulását és bizony nem lehetetlen, hogy a kiadó szobák nagyrésze ezen a nyáron üresen maradjon.

Erről a jelenségről a leghűbb képet a szobaárakban történt hirtelen letörés adja. A svábhegyi szobák, amelyeknek évad-ára május elején egymillió korona körül

mozgott, mára lebagyadt 600.000 koronára. A 800.000 koronás hűvösölgyi, zugligeti szobákat félmillió koronáért próbálják vesztegetni. A balatonkörnyéki 7—800 ezer koronás szobák is lehanyatlottak a félmillió koronára és kö-

Nincsiacs nem fogadta az új bolgár követet.

— Volt miniszterek bünei. — Sztambulijcsky szülőhelye szégyenli magát. —

Milanóból táviratozzák: A Corriere della Sera írja, hogy az új bolgár kormány legközelebb a ben ne eddig nem képviselt pártok tagjaival ujjáalakul. Az új miniszterelnök Danov lesz. A Radoszlavov-kormány volt tagjait a fegyházból szabadon bocsájtották. A Sztambulijcsky-kormány letartóztatott miniszterei: Turalkov, Tomov, és Manoilov közönséges bűncselekményeket követtek el és ezért rendes büntetőbírótság elé kerülnek.

Szófiából táviratozzák: Sztambulijcsky szülőhelyének, Slavovica község lakossága az új igazságügyminiszterhez táviratot intézett, amelyben felháborodik Sztambulijcsky sikkasztásain és bűncselekményein. A község lakossága azt kéri, hogy a községet királyi engedéllyel Borizovo-ra keresztelhesse.

Belgrádból táviratozzák: A Politika jelentése szerint Nincsiacs

Aránytalanságok az adókiivetés körül.

(Felesleges munka. — Revizióra lesz szükség.)

Az Aradi Közlöny már több ízben foglalkozott az adókiivetési mérték aránytalanságával, és megállapította, hogy míg egyesekre olyan csekély adóösszegeket vetnek ki, amelyeket a szó szoros értelmében játszi könnyedséggel fizethetnek ki, addig másokra olyan magasakat, hogy azokat egzisztenciájuk veszélyeztetése nélkül nem fogják tudni megfizetni. Eddig a kereskedő, az iparos és a fixfizetéses osztály aránytalan megterhelését állítottuk a falu őstermelő lakosságának megadóztatásával párhuzamba, ennél azonban sokkal érdekesebb az, hogy a hasonló adóalappal bíró adóalanyok megadóztatása sem arányos. Így azokat a háztulajdonosokat, akik 1919 után vették a házaikat, jóval magasabb adóval sújtják, mint azokat, akik már azelőtt is házaik birtokában voltak. Talán az a szempont vezette ennek az utasításnak a megalkotóját, hogy azok, akik 1919 után vettek házat, mind hadimilliomosok, akik elbirnak minden adót. Aradon az esetek 95 százalékában kis egzisztenciák vásároltak maguknak házat azóta, mert akinek lakásra volt szüksége, lakást a lakásinség miatt nem kaphatott, de velített magának egy szerényebb igényeknek megfelelő magánházat. Miután a magánházak tulajdonosai nem fizetnek házbért, kisegítőeszközképpen nem az elérhető házbért veszik adó-

zeleg az idő, amikor ezek a szobák már ilyen áron sem találhatnak bérlőre. Megnyugvással kell megállapítani, hogy amit semmilyen kormánybiztos és egyéb illetékes intézkedés nem tudott elérni, azt az időjárás szeszélye megcselekedte. A júniusi tél szabályozta a nyaralási költségeket és ez a körülmény a jövő évad áralakulásában is éreztetni majd hűvös hatását.

Jugoszláv Külügyminiszter Nincsev belgrádi bolgár ügyvivő ama kérdésére, hogy mikor fogadhatná azt a választ adta, hogy jelenleg tulságosan el van foglalva és nincs egyetlen szabad pillanata sem. Azt sem tudja, hogy a jövő hét folyamán fogadhatja-e? Az új bolgár kormány elismerésének kérdéséről kijelentette a külügyminiszter, hogy erről tanácskozások folynak Jugoszlávia és Csehszlovákia között. E tanácskozások befejezése előtt nem nyilatkozhatik. Rakics szófiai jugoszláv követet táviratilag Belgrádba rendelték, hogy jelentést tegyen a minisztertanácsnak a bolgár helyzetről.

Szófiából táviratozzák: A szövetséges katonai ellenőrző bizottság erőyes hangon figyelmeztette a bolgár kormányt és a hadvezető séget a bolgár hadsereg létszámának leszállítására.

alapnak, hanem az értékét képviselő tőke öt százalékát. Így példának okáért egy magánház tulajdonosát, akinek a háza testvérek között sem ér meg többet kétszáz ezer leinél, 10 ezer lei adóval sújtottak azért, mert a házat 1919 után vette. Szembetűnő az is, hogy például egy aradi háztulajdonost, aki már régebben bérháza birtokában van, 50 ezer lei bérjövedelem után 8 ezer lei adóval, egy kiskereskedőt 20 ezer lei jövedelem után pedig 5 ezer lei adóval róttak meg. Az adókiivetés ilyen aránytalan mértéke csak felesleges munkát fog előidézni, mert a tulmagas adók nem lesznek behajthatóak. Az árverés utján való behajtás pedig azzal a veszéllyel fenyeget, hogy egy csomó kiségzisztencia fog megszűnni és ez természetesen adóalanyok megszűnését is jelentené. Ez pedig nem lehet célja az adókiivetésnek. A nem reális adókiivetés és így a megállapított egész adóösszegeknek a maga teljességében való be nem fizetése csak azt eredményezheti, hogy irreális lesz az ilyen adókiivetésre alapított költségvetés. Azt hisszük, hogy a mostani adókiivetéseknek erős revizióra lesz szükségük, természetesen új utasítások alapján.

— Arányi operaénekes halála. Budapestről táviratozzák: Arányi Dezső operaénekes, akinek a napokban amputálták a cukorbetegségtől elüszkösödött ballabát, ma meghalt.

HIREK.

A magyar nemzetgyűlés részvétlávirata Olaszországhoz.

Budapestről táviratozzák: A nemzetgyűlés mai ülésén az elnöklő Szcitovszky Béla alelnök megnyitó beszédében megemlékezett az olaszországi tüzhányó-katasztrófáról. Beszédében többek között a következőket mondotta: — Sem a háboru, sem a béke szenvedései nem lazították meg lelünkben az emberi érzések szolidaritásának kötelékét és legkevésbé azzal a nemzettel szemben amely a háboru alatt a legtöbb emberi érzést, a béke teremtette helyzetünkben a legtöbb megértést tanusította. Indítványozom, hogy a nemzetgyűlés mely részvétünket fejezze táviratilag az olasz kormánytól és ezt közölje az olasz kamarával is.

Az indítványt egyhangu hűveléssel fogadták.

— A királyi pár Varsóba utazott. Bucurestiből táviratozzák: Ferdinánd király és Mária királyné Bratianu Jonel miniszterelnök és Duca külügyminiszter társaságában ma este Sinaiából különvonaton Varsóba utaztak.

— A belügyminiszter aradi látogatása. Georgescu János belügyi vezérfelügyelő, aradi prefektus megszakította buziási nyaralását és ma visszaérkezett Aradra, hogy Vaitoianu belügyminiszter aradi fogadtatására az előkészületeket megtegye.

majd Siclaura (Siklóra) utazik ki a vármegye vezetőségének kíséretében a belügyminiszter, ahol a határvillongások alkalmával szerepelt földmivesgazdáknak juttatott ki-tüntetések oszti ki.

— A nemzeti párt elvi fuziója a parasztpárttal. Bucurestiből jelentik: Az erdélyi román nemzeti párt tegnapi ülésén elvben kimondotta a parasztpárttal való fuziót. Kikötötte azonban, hogy a parasztpárt köteles enyhíteni az osztályharcot. Az erről felvett jegyzőkönyvet még a mai nap folyamán kézbesítik a parasztpárt vezetőségének.

— Erdély magyar újságíróinak kongresszusa Aradon. Az erdélyi magyar újságírók összegyűlnek Aradon, hogy két napon keresztül saját ügyeikkel foglalkozzanak. Az erdélyi újságírók kongresszusa, melyet most első ízben tartanak Aradon, külső kereteiben is méltó akar lenni nemcsak az eszméhez, melyet a kongresszuson képviselnek, hanem azokhoz is, akik azon részt vesznek. Az erdélyi és bánáti újságíró-szakszervezetek legkiválóbb reprezentánsait küldik el erre a kongresszusra, amelynél a román újságírókat Mille Constantin és Costa Foru képviselik. A kongresszusi napok előkészítő bizottsága most dolgozik az ünnepi programon, amely alkalommal a közönséget matiné és parkünnepély keretében akariák közelebb hozni az újságírókhoz, akik most rövidke két napra a saját maguk ügyeinek elintézésére és megtárgyalására gyűlnek össze Aradon. Az előkészítő-bizottság a kongresszus napjait 7—8-ikában állapította meg.

— Az adóhivatalból. A II. kerületi adóhivatal a pénzügyigazgatóság Bulevardul Regina Maria (Andrássy uti) földszintjéről az I. emelet 26—27. szám alá helyezték át.

— A belga kormányválság. Brüsszelből táviratozzák: A belga kormányválság még mindig tart, mert a kibontakozáshoz minden párt feltételeket szabott. A megoldásban még mindig nem biznak.

— Jogászegyesület Temesvárott. Timisoarai szerkesztőségünk jelenti: Ma, pénteken este 9 órakor a Korona szálló éttermében 120 személyes társasvacsorát rendeztek, amelyen bírák, ügyészek, ügyvédek és más jogászok vettek részt. A társasvacsorának az volt a célja, hogy ez alkalommal a Timisoarai megalakítandó jogászegyesület létesítésének kérdéseit megbeszéljék. Ligeti Sámuel dr. timisoarai ügyvéd szólt fel ebben a tárgyban. Cocea táblabíró kijelentette, hogy a jogászok az összes román állampolgárok részére nemzeti ségre való tekintet nélkül kívánják az egyenjogúságot.

— Tűzoltógyakorlat Aradon. A holnapi nap folyamán az aradi tűzoltóság Mihailovits Gyula tűzoltó-főparancsnok vezetése alatt a Piata Avram Iancu (Szabadság-téren) gyakorlatot tart, amelyen az Astra-gyár új gőzfecskendőjét is bemutatják. A gyakorlat ideje egyelőre bizonytalan, mert a holnap Aradra érkező belügyminiszter riadó jelzésére törtenik.

— Agyonlőtt belga katonák. Pecklinghausenből jelentik: A Dippe folyó egyik hídján két belga katonát agyonlőttek és egyet súlyosan megsebesítettek. A tetteseknek eddig semmi nyomuk.

— Kétszer leszavazták az osztrák kormányt. Bécsből táviratozzák: A nemzetgyűlés tegnapi ülésén a költségvetési vita során kétszer is leszavazták a kormányt. Az esetnek azonban csekély a jelentősége, mert a költségvetést megszavazták és így a leszavazásokból a kormánynak semmi kárkonkvenciát nem kell levonnia.

— A temesvári mészárosok a maximálás feloldását kérik. Timisoarai szerkesztőségünk jelenti: A timisoarai (temesvári) mészáros ipartársulat beadványban fordult a városi tanácshoz a maximális árak megszüntetése végett. A mészárosok kérelmét az iparkamara is véleményezte, amely megállapította, hogy a mészárosok a maximális ár mellett nem tudnak a közönség részére húst kiszolgáltatni. Az iparkamara a maximális árak teljes eltörlését kívánja, vagy azoknak legalább is csak a legszükségesebb élelmiszerekre való korlátozását és azt, hogy az ármaximálásokat mindig az érdekelték bevonásával eszközöljék. Egyben a hus, zsir, szalonna és egyéb hústermékek vármegyei kiviteli tilalmát is fölülggeszteni kéri.

— Dinamit a budapesti puccshősök lakásán. Budapestről táviratozzák: Az állítólagos legitimista puccs tervezői szerepének tisztázása még folyamatban van. A három Kovás testvér, akik „Nemzeti multunk kulturája” címen egyesületet alakítottak és ezzel a cégérral különböző szélhámosságokat követtek el, első sorban részesei a terv megszületésében. Lakásukon nagymennyiségű dinamitot és ekrazitot találtak. Most azt kutatják, hogy a robanószereket mire akarták felhasználni.

— Az „Aradi rózsafüzér-egyesület önszegélyző temetkezési társulata” vasárnap, a hó 24-én délután 3 órakor rendkívüli közgyűlést tart, melyre tagjait ez uton is meghívja a vezetőség.

— Köpf Kálmán pénzügyi főtanácsos nyugalomban. Az aradi pénzügyigazgatóság egyik legrégebbi fő-tisztviselője, Köpf Kálmán pénzügyi főtanácsos ma benyújtotta nyugdíjazás iránti kérelmét. Kérvényéhez két orvosi bizonyítványt is csatolt, amelyekkel igazolja, hogy beteg és nyugdíjaztatására szüksége van. Köpf Kálmán husz esztendeig teljesített szolgálatot a pénzügyigazgatóságnál, amely idő alatt felebbvalóinak, alantasainak és a vele frintkező feleknek tiszteletét és elismerését vívta ki. A főtanácsos volt az I. adó-kivetőbizottság elnöke, amely most távozásával néhány napra beszűntette működését. A bizottság elnöki teendőinek ellátásával most a pénzügyigazgatóság Mustá János pénzügyi tisztviselőt bízta meg.

— Aradi fogtechnikusok vizsgálja. A városi orvosi hivatalhoz ma távirat érkezett a bucaresti egészségügyi vezérfelügyelőségtől, hogy 25-én hétfőn a következő aradi fogtechnikusok jelentkezzenek az Institut Medic Legal-nál vizsgára: Körtéfyessy Ernő, Schultz Károly és Weinert Jenő.

— Bucarestiben eltűnt a barnakenyér. Bucarestből jelentik: A fővárosban teljesen eltűnt a barnakenyér. A rendőrség rendkívül szigorú intézkedéseket tett folyamatba, hogy a pékek spekulációját letörje.

— Amerikai kivándorlók jelentkezése. Az aradi államrendőrség felhívja a következő amerikai utlevélkérvényezőket, hogy 25 lei okmány- és 25 bani segélybéllyel jelentkezzenek: Borbély Gábor, Snágel Jakab, Hrabovszky Iona, Molnár József, Herold Ida, Nedics Marinka, Dalsz István, Izsó Salamon, Fehér Ferenc, Prasz József, Komlóssy Sándor és Lóvi Zelma.

— Hol működnek az adóbizottságok? Az aradi adó-kivetőbizottságok holnap, szombaton a következő utcákban folytatják munkájukat: a II. a Budai Deleanu (Csokonai) utcában és a Negrutiu (Mikszáth) utcában, a V. a Simion Balint (Dessewffy) utcában, a VI. az Eminescu (Deák Ferenc) utcában a 33. régi számtól visszafelé, a VII. az Alexandru Gavra (Cserhovits Péter) utcában, a VIII. a Cantacuzino (Sarkad Halár) utcában, a IX. az Oituz (Illés) utcában. Az I. és III. bizottság hétfőig, a IV. bizottság működését pedig egyelőre bizonytalan időre fölülggesztette.

— Locsolni kell a házak előtt. A polgármesteri hivatal figyelmezteti a háziurakat, hogy házaik előtt naponta reggel és este locsoltassák a járdát, mert máskülönben szigoruan lesznek megbírságotva.

— Az Erzsébetvárosi körüli merénylet új áldozata. Budapestről táviratozzák: Láng Ágoston hatvan éves aranyműves, aki az Erzsébetvárosi körben történt bombamerényletnél megsebesült és azóta többször operálták, tegnap egy lábműtét után meghalt. Láng a körben elkövetett bombamerénylet kilencedik áldozata.

— Önmagát csálja meg, ha nem Olla gummit használ.

legfinomabb csokoládé desszertjei
Yvonne
Osmana
„Aranydollár” most kerültek forgalomba. Darabonként is kaphatók. Mindenütt csakis ezeket kérje. 11-1375

Forgalmas hetipiac — olcsó árakkal.

— Mindennel elárasztották az aradi piacot — Ma senkinek sem volt panasza. —

A kora reggeli órákban valóságos népvándorlás volt Arad város utcáin. Hatalmas munkát kellett végezniök a hatóság embereinek, hogy az érkező termelőket és elárúsítókat elhelyezze. A mai hetipiac annyiban különbözött a rendes hetipiacoktól, hogy a legnépesebb nagyvásárok is ritkán dícselkedhettek hasonló forgalommal. A vásárlók és árusítók hatalmas áradata érdekes ellentéte volt a már két héttig tartó néptelen piacoknak.

Ma mindent és bármilyen mennyiségben lehetett vásárolni maximális áron, sőt azon alul is. Csak tojás volt kevés. Néhány hét óta ilyenkor is feltűnő tojashiány érezhető Aradon. Érdeklődésünkre megtudtuk, hogy a környékbeli falvakban tízezer számra vásárolták össze a tojást a kereskedők. Darabját 1 lei 20—30 baniért lehetett a reggeli órákban vásárolni. A zöldbab kilója a tegnapelőtti 30 leles áráról 12—13 leire esett. Burgonya kilója 4 leire van maximálva, de 3,50-ért is lehetett vásárolni. Saláta

— A jégeső pusztítása egy arad-megyei községben. Tegnapelőtt délután az arad-megyei Drauc községben és határában pusztító jégeső volt. Körülbelül negyed óráig morgó, majd diónagyságu jégdarabok estek, amelyek teljesen elverték az idei termést. A jégeső elpusztította a szőlőt és ötszáz holdon az egész buza- és kukoricatermést. A kárt még nem állapították meg.

— Arad város Astra-részvényei. Arad városának 1250 darab 200 korona névértékű Marta automobilgyári részvénye volt, amelyet 1919-ben 100 leire bélyegeztek le. Amikor a Marta a mostani Astra-részvénytársaság tulajdonába ment át, a Marta elhatározta a felszámolást, ami ma meg is történt. A Marta-részvénytársaság budapesti központja részéről Káldy Jenő vezérigazgató vett részt a mai felszámoló közgyűlésen. A Marta az 1250 darab Marta részvény helyett 500 darab 250.000 leit érő Astra-részvényt adott a városnak. Ezt a határozatot Káldy Jenő vezérigazgató a mai nap folyamán közölte dr. Robu János főpolgármesterrel.

— Méhely Kálmán meghalt. Budapestről táviratozzák: Méhely Kálmán, a forradalmi kormány volt kereskedelmi államtitkára, a közgazdasági egyetem tanára a Verebély-klinikán ma egy léperáció után beállott komplikációkban meghalt. Méhely a mult nemzetgyűlésen a dorogi kerületet képviselte.

— Sándor Pál és Benárd Ágoston párbaja. Budapestről táviratozzák: Ma reggel vívták meg párbajukat Sándor Pál és dr. Benárd Ágoston képviselő az emlékeztetes nemzetgyűlési afférjukból kifolyólag a Fodor-féle vívóteremben. Mind a ketten könnyebben megsérültek. Benárd a balszemén sérült meg, ezért harcceptellennek jelentették ki és ezzel a párbaj befejeződött. Sándor Pál és Benárd Ágoston a párbaj után kibékültek.

három-négy, Kelkáposzta, egy darab karalábé két-három darab volt 1 lei. Borsót, uborkát maximális áron alul kínálták. A cseresznye, meggy, körte ára szintén feltűnően csökkent.

A hetipiacot a legkisebb incidens sem zavarta meg. Panaszra senkinek sem volt oka, mert az árak estek és nem volt szükség a maximális ártáblázatra. Csak az apróvásárok piacra tartották magukat mereven az árusítók a maximális árakhoz. Sőt ha alkalmuk adódott, igyekeztek is azokat túllépni. Reggeltől délig a háziasszonyok élelmiszerekkel megrakott cakkereikkel siettek hazafelé.

A mai bőven ellátott hetipiacnak valószínűleg az lesz a következménye, hogy a főpolgármester próbát tesz a maximális árak megszüntetésével. A főpolgármesteren ugyanis kijelentette, hogy ha az árak a maximálás alá esnek a miniszteriumtól engedélyt kér, hogy egyelőre fölülggeszthesse a maximális árakat.

— Ellopott briliáns gyűrű. Sági Henriké feljelentést tett a rendőrségnek, hogy egy értékes aranygyűrűt három briliáns kövel elloptak tőle. A rendőrség megindította a nyomozást.

— Legújabb divatu ajuros, fátjol, flor és osetta harisnyák minden elképzelhető színben meglepő olcsó árban. Luszignál, Bulev. Reg. Maria 14.

— Rockefeller a cukorbetegség gyógyításáért. Newyorkból táviratozzák: Rockefeller 150 ezer dolláros alapítványt tett, hogy szegény embereket díjtalanul gyógyítsanak cukorbetegségükből. Az összeget 13 kórház között osztják szét és megvásárolják az Inzulin nevű szert, amelyről dr. Flecksner orvosprofesszor azt állapította meg, hogy a legjobb gyógyszer a cukorbetegség leküzdésére.

— Beteg ember halála az utcán. Tragikus jelenet játszódott le tegnap a Strada Cantacusena (Hajó-utcában.) A 22. számú ház egyik ablakából délelőtt 11 óra tájban kiugrott egy hiányos öltözetben levő öregember és futni kezdett az utca közepén. A szaladó ember arca fel volt dulva. Az utcán járkálók segítségére akartak sietni. Az őszhajú ember azonban alig futott száz métert és hirtelen elterült az utca közepén. Az odaérkezettek már csak a holttestét találták. Kiderült, hogy a tragikus végű ember Nagy János 52 éves magánzó, aki néhány nap óta súlyos betegen, nagy lázban feküdt lakásán. Tegnap egy percre magára hagyták és valószínűleg a láz okozta deliriumban kiugrott az ablakon és futás közben szívszélhűdés érte. Nagy János holttestét lakására szállították.

Hamar Lábbelít babylonian!
Minden cipőz tulaj!

A márka halála.

(Az 'Aradi Közlöny' berlini tudósítójától.) A dollár immár a százötvenezres mértföldkövet is átlépte azon az uton, amely feltartóztat hatatlanul vezet lefelé a márkát. És amíg a Kormány szakértői a bankvezérekkel és a nemzetgazdaságtan professzoraival azon tanakodnak, hogy miképpen lehetne a halálraítelt márka helyébe más értékmérőt tenni, addig a praktikus élet már jóformán teljesen kiküszöbölte a márkát nemcsak az internacionális, hanem a német belső forgalomból is. A márka ma már legfeljebb törvény szerint fizető eszköz Németországban, a szó gyakorlati értelmében azonban már régen nem az. Új értékmérő még nem lépett a helyébe — *mindenki olyan valutában számolhat, amilyenben akar*, úgy hogy Németországnak ma tulajdonképpen egy egész csomó valutája van, holott semmiféle valutája sincsen.

Nézzük csak sorra: a brémai gyapottőzsdén dollárokból számoltanak, a lipcei fonálbörzén centekben. A dohánykereskedelemben a hollandi forint a mérték, a gyógyszer- és orvosszerek forgalmában a svájci frank, a női konyekekcióban a shiling.

A szabófontokban állapítja meg egy rend ruha árát, a cipész dollárokból számol. Vannak olyanok, akik arany márkában számolnak, különösen a hotelek és penziók, a hol arany márkában állítják ki a számlát és heti kurzussal számolják el. A nagy részvénytársaságok a felügyelőbizottsági tagoknak természetben állapítják meg a tantiémjét — az egyik tíz tonna rezet ad, a másik tizenkét tonna feldolgozott hengerelt vasat, a harmadik tizezer kilogramm papírost és így tovább. Ám maga az állam sem cselekszik másképpen — a porosz állam két kölcsönt adott ki, amelyek közül az egyik kálivalutára szól. Berlin város roszkölcsönt bocsát ki, a szász kormány barnaszénkölcsönt és a birodalom maga pedig egytucet dollárban adta ki a legújabb kölcsönt. Van ugyan egy szigorú birodalmi rendelet, amely súlyos börtönbüntetéssel fenyeget mindenkit, aki a belföldi forgalomban idegen valuta alapján szabja meg az árakat, ám ezzel a rendelettel ma már nem törődik senki sem, legkevésbé maga az állam.

A legjellemzőbb azonban, hogy most már a bíróságok ítéletei is szentesítik azt a tényt, hogy a márka megszűnt tényleges és érvényes fizetési eszköz lenni, a mennyiben a bíróságok is elismerik azoknak a többköveteléseknek a jogosultságát, melyeket a márka elértéktelenedésével okolnak meg. Ha valaki öt héttel ezelőtt egymillió márkával adós maradt valahol, akkor fölötte könnyen megeshetik vele, hogy pör esetén a bíróság egyszerű szóbeli javaslatára hárommillió márkát ítél meg a felperesnek, mondván, hogy az öt hét előtti egymillió márka hárommillió mai márkának felel meg. Ilyen-törvényszéki döntésre pedig nem egy eset volt és maga a legfőbb birodalmi törvényszék,

Németországban mindent idegen valutákban számítanak.)

a Reichsgericht, is nem egy esetben hozott elvi jelentőséggel ilyen természetű ítéleteket.

A dolog azonban ezzel még nem ért el az utolsó lépéshez. A bíróságok egy része ugyanis jelzálogkölcsönök esetében is ilyenértelmű ítéleteket hozott és a dolog ebben a stádiumában már igen komolyan érdekelni fog mindenkit, a ki a legutóbbi időben Németországban házat, avagy más ingatlant vásárolt. Hiszen nagyon könnyen megeshetik, hogy valaki huszmillió márkáért megvett egy olyan házat, amely békeidőből kétszáz ezer márka kölcsönrel volt megterhelve. Most a legerősebb agitáció folyik abban az irányban, hogy felmondás vagy pör esetén az ilyen betáblázott békebeli követelésekre is megítéljék az összegnek a sokszorosát, a márka elértéktelenedésének arányában. Megeleshetik ilyenénképpen, hogy valaki a házára, amelyet huszmillió papírmárkáért vett meg, egyszerre csak kétszáz ezer arany márkával, vagy is nem kevesebb, mint ötvézezer dollárral tartozik, amely meglepetés nem nevezhető a legkellemesebbnek.

A mára tehát végérvényesen elveszítette stabil voltát és teljesen megszűnt érvényes értékmérő lenni. Most már csak az a kérdés, hogy mit fognak a helyébe tenni.

Közgazdaság.

A magyar korona ára.

Aradon 2 és fél bani egy magyar korona ára, Bucarestben alig több másfélnél 1 egész 60 század bani. Eddig Bucarestben volt drágább a magyar pénz, de ilyen nagy arányú eltérés sohasem volt. Ennek kettős oka van. Aradon túl drága az effektív magyar korona: a 0.0250 leies árért 40 magyar papírkoronát lehet kapni, ugyanekkor a magyar Devizaközpont lenyomott árai is 45.50 koronát ígérnek a leiért, de a magánforgalom már 60 korona felett áll és Temesvárott is 60 korona a budapesti belföldi kifizetés, míg Aradon csak 55 belföldi magyar koronát adnak. A bucuresti olcsó korona árat komoly bankkörökben is azzal magyarázták, hogy a budapesti sikasztótól Aradon átvett 50 millió magyar koronát és azonkívül a még nála volt 40 milliót Bucarestben lökték piacra. A bucuresti koronaár csak 62 és fél koronának felel meg 1 leivel szemben, de nem lehetetlen, hogy besszpekuláció kezdte meg működését, amely a pénzügyminiszter külföldi utjából meríti erejét, aki tudvalevőleg a Romániának megítelt jóvátételeit fel emeltetni kívánja.

Zürichben csekély eltérések mutatkoznak. A leu javult 5 centimest, a francia frank pedig ma önállóan, a márka nélkül esett alább, amiben csak az olasz lira követte.

Aradi valutaárak. (Junius 22.) Francia frank 12.80, svájci frank 36, dollár 203, dinár 2.05, szokol 5, márka 0.0025, lira 9, angol font 380, magyar korona 0.0250, osz-

trák korona 0.0030. **Kifizetések:** Budapest belföldi 55, külföldi 48, Bécs 350, Berlin 0.0015, Prága 6.05, Zürich 35.90, Milano 9.20, London 925, Páris 12.60, Newyork 202, Belgrád 2.30.

Temesvári valutaárak. (Junius 22.) Berlin 0.0015, dollár 200, London 910, Páris 12.50, francia frank 13, Zürich 35.80, Milano 9.15, lira 8.90, Prága 6, szokol 5.75, Belgrád külföldi 2.25, belföldi 2.15, dinár 2, Budapest külföldi 40, belföldi 60, Bécs 355.

Bucurestii tőzsdézárlat. (Junius 22.) **Kifizetések:** Páris 12.40, Berlin 0.0015.50, London 912, Newyork 199, Milano 9.10, Zürich 35.30, Bécs 0.0029, Prága 5.95, Budapest 0.0290. **Valuták:** Napoleon 720, márka 0.0023, léva 2.40, török lira 1.15, angol font 910, francia frank 12.70, svájci frank 36, lira 9, drachma 4.75, dinár 2, dollár 203, lengyel márka 0.0023, osztrák korona 0.0031, magyar korona 0.01.60, szokol 6.

Zürichi nyitás. (Junius 22.) Berlin 0.0041, Newyork 557.1250, London 2570.50, Páris 34.60, Milano 25.30, Prága 16.69, Budapest 0.06.50, Belgrád 6.30, **Bucuresti** 2.75, Varsó 0.0055, Bécs 0.0078.50.

Zürichi zárlat. (Junius 22.) Berlin 0.0041, Amsterdam 218.40, Newyork 557, London 2572.50, Páris 34.40, Milano 25.15, Prága 16.69, Budapest 0.06.50, Belgrád 6.35, **Bucuresti** 2.75, Varsó 0.0055, Bécs 0.007850, bélyegzett 0.007850.

Budapesti Devizaközpont jegyzései. (Junius 22.) Napoleon 29600, Amsterdam 3231—3351, Belgrád 94—98, Berlin 0.6.20—7, márka 0.06.70—7.50, **Bucuresti** 41—45, lei 41.50—45.50, London 38053—39250, angol font 38070—39270, Milano 374.50—394.50, Newyork 8.250—8.550, Páris 512—532, francia frank 517—537, Prága 247—259, Varsó 0.08.20—9, Bécs 0.11.65—12.65, Zürich 1430—1540.

Bécsi hivatalos zárlat. (Junius 22.) Prága 2130, Belgrád 810, Budapest 7.60, Varsó 0.75, **Bucuresti** 345, Milano 3185, London 328000, Newyork 71060, Páris 4355, Zürich 12750, Berlin 0.52.50.

Budapesti értéktőzsdényítés. (Junius 22.) Salgó 233000, Rima 61000, Déli vasut 54000, Államvasut 215000, Kőszén 700000, Cukor 850.000, Olajpar 38.000, Ganz-Danubius 4700000.

Budapesti értéktőzsde zárlat. (Junius 22.) Magyar Hitel 126000, Osztrák Hitel 58500, Salgó 229000, Rima 61500, Déli vasut 48000, Államvasut 198000, Kohó 220000, Atlantica 33000, Ganz-Danubius 4.400.000, Kőszén 680.000, Papír 10500, Szlavonia 34000, Földhitelbank 100.000, Viktoria 70.000.

□ **A temesvári mintavásár.** A timisoarai (temesvári) árumintavásár végleges dátumát most határozták meg és ezert szeptember 22-től 30-ig terjedő időben rendezik a timisoarai országos árumintavásárt. Szana Zsigmond, a bányászati Gyár- és iparügyi Szövetségének és az áru-

mintavásár végrehajtóbizottságának elnöke nem csupán az ipari és kereskedelmi fejlettséget kívánja bemutatni, hanem nagy gondot fordít a bányászati művészetek kincseinek kiállítására is. A művészeti kiállítás rendezésével a következő művészeket bízták meg: Rubletzky Géza szobrászművész, Ferenczy József festőművész, Klein Jenő műépítész, Galasz Nándor szobrászművész, Krauss Aladár festőművész, Brémer József műépítész, Kora-Korber Nándor festőművész, Neubauer Gedeon műépítész, Pfeiffer Tivadar iparművész, Szuhaneck Oszkár festőművész, Sinkovics Dezső iparművész, Székely László műépítész és Sajó Sándor festőművész.

Kopinics büntársa.

Budapestről jelentik: A 140 millió sikkasztás ügyében Simon Antal magántisztviselő elmondotta a rendőrségen, hogy a múlt hét szombatján késő délután megjelent nála Daray főhadnagy és előadta, hogy van 1.500.000 koronája, amelylyel tőzsdézni szeretne. Amikor Simon ezt keveselte, Daray újabb másfél milliót adott át neki, azt mondván, hogy az egyik ismerősének a pénze. Ugyanakkor Simon látta, hogy még legalább 2 milliója van Daraynak a pénztárcájában. Kérdésére, honnan van annyi pénze, Daray azt mondta, hogy szerencsés üzletet bonyolított le. Faggatására elmondotta, hogy a pénz a Kopinics-féle pénzből van, aki nagyobb összeget örökölt egyik nagybátyjától.

Daray főhadnagy, aki nyugalományban van, tegnap a vallatás során beismerte, hogy Kopinics még 2 és fél milliót adott át neki egy felbontatlan csomagban. A házkutatás alkalmával elő is került ez a pénz úgy, hogy eddig összesen 12 és fél millió korona került meg a 140 millióból. A rendőrségnek az a gyanuja, hogy még legalább 30 milliónak kell Budapesten lennie, mert Kopinics nem vihette magával az egész 140 milliót összeget. Daray főhadnagyot súlyos gyanúkok alapján letartózták. Kiderült, hogy Daray még szombaton ékszerket vásárolt 600.000 koronáért, ruhákat csinaltatott és egy helyen 700.000 korona adósságot törlesztett.

Mozl.

* Az Uránia vasárnapi filmszenzációja elé nagy érdeklődéssel tekint a mozibájos közönség: Sardou Viktor hatalmas koncepciójú, megrendítő erejű drámája kerül bemutatásra vasárnap az Urániában. A dráma hősnője Tosca Floria, aki tudtan kívül árulója lesz szerelmesének: Mario Cavaradossinak, a híres festőnek. A szenzációs film mindössze egy napig: vasárnap marad műsoron.

* Szombaton utoljára kerül színpadra az Apollóban az Asszonyors, amelynek eddigi előadásai a legteljesebb siker jegyében folytak le. Az esemény központjában egy szegény falusi kisleány áll, akit jószívű hölgyek énekelni taníttatnak s csakhamar Newyork legismertebb művésznője lesz.

A szerkesztésért:
KAROLY JOZSEF
felel.
Cenzurát
BOAN NICHIN.

Grenadin és delain ruha ajdonságok
leszállított ár-
bankaphatók

JULIU PLESZ GYULA

cégnél, Arad, Str. Col. Piriot 3. (Vörösmarty-u.) a színház épület hátsó bejáratával szemben. :: Minden vásárló egy ajándékot kap. :: Külön mértékosztály. 18640

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetéséi ára 1.50 lel.

Vastagabb betűvel 3.— lel.

A vastagabb betűvel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

Hirdetéseket délután 5 óráig veszünk fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni!

A legkisebb hirdetés ára 10 szóig 15.— lel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Alkalmazás.

FIATAL ügyes mindenestől bejárónő azonnal felvétetik. Str. Consistorului 12. (Batthyány-u.) 23. l. em. jobb. 5000

FIATAL urfő, ki a háztartás minden ágában jártas, zongorázik, kézimunkázik, alkalmazást keres. Cim: Kelet hírlapiroda. 13155

FOGORVOSI asszisztensnőnek felvétetik fiatal leány. Dr. Spielberger. Str. Consistorului 16. 13155

PRÓBÁKISASSZONY magas szabályos termettel azonnali belépésre felvétetik. Cim: Kelet hírlapiroda. 13155

MEGBIZHATÓ idősebb nő keresek száraz dadának nagyobb gyermek mellé, ki már ily minőségben alkalmazva volt. Cim: Koc János, Bulev. Reg. Ferd. 62. (Wanlicsek-ház). 8506

FIATALEMBER intelligensebb kerestetik egy Arad melletti gazdaságban. Bővebbet: Str. Alexandri (Salacz-utca) 6. házmesternél. 3507

BOLTISZOLGA felvétetik Erbeszkern Béla kereskedő. Str. Alexandru Gavra (Csernovics Péter-utca) 11. 13278

MOTORKEZELÉSHEZ szakképzett gépészt azonnali belépésre keresek. Mähler gazdaság, Pancota. 3502

FEHÉR és felső ruha várást jutányosan vállalok. Cim a kiadóban. 3499

FIATAL egészséges asszony szoptatós dadának ajánlkozik. Frank Emerenc Kurti. 3503

MINDENES főzőnő fiatal, azonnali belépésre 16 fizetéssel kelvételik. General Dragalina 16. (Apponyi-körut 8.) II. 11. sz. 13155

Lakás.

VASUT közelében kétszobás lakást kerestek jó egyezséggel. Cim: Wallinger Árdetőjében. 13278

ÁTADHATÓ lakás kerestetik gavallér házaspár részére. Cim: Wallinger hirdetőjében. 13278

BUTOROZOTT szobákat keresünk 101 fős zető házaspár, fiatal emberek, nők részére. Cimek Wallinger hirdetőjében leadandók. 13278

FIATAL gyermektelen házaspár butorozott szobát keres lehetőleg konyhahasználattal. Cim: Ecce hirdetőben. Strada Eminescu. 13952

Vétel és eladás.

KITUNÓ félhosszu zongora 20.000 lel, selyem perzsaszőnyeg 12.000 leiert eladó. Uranus iroda főpostával szemben. 13907

SELYEM PAPANOK, 10 m. finom lenvászón, fehér angol vászón, kostüm, gyöngy ruhadíszek, csipkefüggönyök, butorok, íróasztal, dísztárgyak, étkezőszervek, babakelengye, vaddisznóbőr, ágynemű, asztalnemű stb. eladó: Str. Consistorului 12 (Batthyány-u. 23.) I. em. jobbra. 1000

KIRAKATÁBLAK vasredőnyvel eladó. Str. Episcop Radu (Magyar-u.) 23/10. 3505

HÁRMAS CASSA kiváló Wiese-gyártmány, eladja dr. Nemess, Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) 10. 3504

TELJES uriszabóherendezés eladó. Textilüzlet berendezésnek is megfelel. Érd. deklódni a kiadóban. 3509

EGY elsőrendű komplett tölgyfa-háló szelennel 12.000 lei. Egy komplett mahagoni ebédő 14.000 leiert sürgősen eladó. Bővebbet: „Victoria” Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) 16. 3500

TELJESEN új világos hálószoberendezés 13.000, tizenkétszemélyes ezüst evőkészlet 16.000, teljesen új Singer sütyészítő varrógép 6000, gyönyörű nagy ebédőszőnyeg 12.000 leiert eladó. Uranus-iroda, főpostával szemben. 13907

EGY olcsó háló, némi konyhaberendezéssel sürgősen eladó. Bővebbet „Victoria” iroda, Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) 16. 3501

ELADÓ hatos cséplőgarnitúra özv. Stégerne, Pancota. 3494

VALÓDI SVEICI himzések és csipkék legnagyobb választék kalapra való csipkék érkeztek Hoffmann Sándornál Arad. 3488

A. NAGY KERESLETRE VALÓ TEKINTETTEL sürgősen keresünk antik butorokat, perzsa szőnyegeket, festményeket, műtárgyakat, régi üveg és porcelán tárgyakat, japán vázákat és ezüst ötvös munkákat, Vidékj meghívásra kituzunk. Szépművészeti Szalon, Ortutay-palota. 13573

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szírnaszőnyegeket, egész gyűjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Ellz-palota.) 11895

URISZOBA vadonutaj eladó. Salon Artistique Fischer Ellz-palota. 13576

KITUNÓ ÜZLETI KÖNYVEK, IRODAI CIKKEK és olcsó hanglegyek. 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár Kerpelnél. Telefon 385. 13623

Ingtalan.

BÉRBE kerestetik kerttel és négy szobás lakással bíró magánház. „Unió” ker. ügynökség, Bul. Regina Maria 12. 13154

Uzletek.

KISEBB borkereskedés, legforgalmasabb utcában áruval, berendezéssel. 60.000 leiert eladó. Uranus-iroda, főpostával szemben. 13907

Ellátás.

URI TELJES ELLÁTÁS kapható kétágyas szobával. Cim: Kelet hírlapiroda. 13154

Különféle.

EZERJÓFÓ gyomorellátó, pártatlan hatású szer gyomor és bélbántalmak, étvágytalanság, hányinger, felfuvtottság, emésztési zavaroknál, Dr. Földes gyógy. szertár Aradon. 10831

Belvárosi házak

azonnal elfoglalható 2-3 szobás lakásokkal 120-150 ezer leiert eladók. Bővebbet: Wallinger-irodában (Földes patika kapujával szemben.) 18279

Világos pince

száraz, cementezett, vízvezeték és 13279 gázzal ellátva, műhelynek, raktárnak alkalmas, kiadó. Bővebbet: WALLINGER-irodában.

ELADÓ

egy ház, szóda gyár teljes felszereléssel és 900 drb. üveggel. Bővebbet a tulajdonosnál

RÉM HOLZ JOZSEFNÉL, Santana No. 973 3508

Lépcsőházba való szőnyeg

örka 50 méter megvételre kerestetik.

Nagy jégszekrény

eladó. Cim Wallinger hirdetőjében. 13279

Sarok fűszerüzlet

belvárosban italméréssel és pincével bérbeadó esetleg eladó. Cim: WALLINGER-irodában. 18279

Plombált, valódi szegedi **PAPRIKA** szükségletét mindenkor a legelőnyösebben szerezheti be:

BODNÁR TESTVÉREK

szegedi paprika-import, romániai főlerakatában ARAD, Strada Mocioni No. 4. (Orcaz-utca) 1. szám. Eladás csak nagyban.

Fornérgyár és Keményfatermelő R.-T., Arad,

Piata Pievnei (Arpad-tér) 2. Legolcsóbb és legjobb fornérbeszerzési forrás. Vásárol állandóan: Jávör, hárs, kóris, cseresznye, gyertyán és diófarönköket.

Allatok eladása bizományban! Előlegek folyósítása!

BAUMGARTNER, FISCHHOFF & TSA

szarvasmarha-, sertés- és husbizományi cég

WIEN, St. Marx.

Kivitel minden országból és országba!

Bizományi eladásra vállal mindenféle állatot, előlegeket folyósít a legelőnyösebb feltételek mellett!

Irodai telefon: 84-76. Éjjeli telefon: 80-180.

Távirati cím: Baumziel, Wien.

Képviselve Nagyromániában: 8495

„Bánati Központi Kereskedelmi Részvénytársaság” által, Timisoara, Str. Eminescu (Szápolya-utca) 1.

Telefon: 10-50. Távirati cím: Banatzent.

Nem hiszi, hogy nálam minden cikket olcsóbban kap, mint bárhol másutt? Nemesak a legolcsóbbat, hanem a legjobbát is! próbát tesz!

Saját érdekében cselekszik tehát, ha Ajánlott levélben beküldi a pénzt és portóért tételenként 5 leit és postafordultával bérmentve megkapja a kívánt cikket. (Utánvétellel nem lehet küldeni, mert a posta nem veszi fel.) Ha öt tételt rendel, ráadásul egy szép ajándékot kap. Nem tetszőt kicserélek. Rendelésnél szín és nagyság megirandó. Részletes árjegyzék 2 lei portó ellenében készséggel küldetik.

Kivonat az árjegyzékből:

Kötött selyemnyakkendő 40-50, térfi zokni 25-35, gummi nadrágtartó 35-45, önbortova 3 késsel 20, ugyanez köszörűvel 35, tiz ponge 25-35-45, tyukszemgyalu 3 késsel 30, szolingeni borotva 40-60-70, töltő toll 85, villany zeoblámpák batériával 45-60, solingeni manikür készlet 55-65, manikür olló 40, öngyújtó 25-40-60, zsomboks 80-40-60, női harisnya 40-50-60, gyapju-jumper 180-230, selyem jumper 530-630, karkötő- vagy szobóra 160, fogkefe 30-35-40, Mevelli önműködő aramnélküli csengő 65, Ventilátor kézi legyező 50 lei.

Minden cikknél jótállás! Külön speciál árjegyzék minden nyelven. Klingsor-beszélőgépekről és lemezekről 10 lei portó ellenében.

Cim: I. SZEMERE, Wien, VI. Windmühlgasse 30.

Magyar-német levelezés. — Rendelésnél hivatkozzék az „Arad. Közlöny”-re.

Brilliansáru, gyöngyöt, platinát, arany és ezüst árukat és hamis fűsorokat magas áron vesznek: Kun ékszerész, Arad.